

Sygn. akt V CSK 234/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

Protokolant Izabella Janke

w sprawie z powództwa J. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Szefowi [...]

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 26 marca 2014 r.,

skargi kasacyjnej powoda i strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 24 stycznia 2013 r.,

**uchyła zaskarżony wyrok, a także wyrok Sądu Okręgowego w
W. z dnia 26 czerwca 2012 r. i znosi dotychczasowe
postępowanie oraz przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w
W. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powód, w sprawie o wartości przedmiotu sporu wynoszącej ponad 400 000 zł, dochodził od Skarbu Państwa - Szefa [...] podwyższenia renty z tytułu zwiększonych potrzeb, ustalonej ugodą pozasądową, a także zasądzenia renty z tytułu całkowitej utraty zdolności do zarobkowania. Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 26 czerwca 2012 r. jedynie częściowo uwzględnił to powództwo, a Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 24 stycznia 2013 r. oddalił apelacje obu stron.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargi kasacyjne wniosły obie strony.

Powód zarzucił naruszenie art. 328 § 2 k.p.c., art. 444 § 2, 907 § 2 k.c., i wniósł o uchylenie tego wyroku w części oddalającej jego apelację.

Pozwany natomiast zarzucił naruszenie art. 67 § 2 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (jedn. tekst: Dz.U.2013.1150., zwanej dalej: „u.p.g.s.p.”), skutkujące nieważnością postępowania przed Sądami obu instancji wobec braku należytego umocowania w rozumieniu art. 379 pkt 2 *in fine* k.p.c., i wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pozwany w postępowaniu przed Sądami pierwszej i drugiej instancji reprezentowany był przez radcę prawnego działającego na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez organ *stationis fisci*.

Zgodnie z art. 67 § 2 zdanie drugie k.p.c. czynności procesowe za Skarb Państwa podejmuje Prokuratura Generalna Skarbu Państwa w zakresie określonym odrębną ustawą - to jest ustawą z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 stycznia 2013 r., IV CSK 403/12 (nie publ.) zauważył, że wykładnia przepisów ustawy o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa powinna uwzględniać, iż art. 67 § 2 zdanie drugie k.p.c. przewiduje wyjątek od ogólnej zasady, podług której za Skarb Państwa podejmuje czynności procesowe organ państwowej jednostki organizacyjnej, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, lub organ jednostki nadrzędnej.

Wychodząc z tego założenia uznał, że art. 67 § 2 zdanie drugie k.p.c. daje podstawę do przyjęcia, iż w przypadkach określonych w ustawie o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa - m. in. w art. 8 ust. 1 - obligatoryjne zastępstwo procesowe Skarbu Państwa może być wykonywane wyłącznie przez Prokuratorię Generalną. Dodał, że za wnioskiem takim przemawiają także względy celowościowo-funkcjonalne. Powołując Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa i przekazując do jej kompetencji pewne kategorie spraw, ustawodawca dążył bez wątpienia do stworzenia profesjonalnego i scentralizowanego zastępstwa procesowego Skarbu Państwa, w miejsce zastępstwa wykonywanego przez państwowe jednostki organizacyjne.

Przyjęcie możliwości wykonywania zastępstwa procesowego alternatywnie przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa lub państwową jednostkę organizacyjną w oczywisty sposób przeczyłoby zadaniom, jakie spełniać ma ta regulacja.

Pogląd wraz z przytoczonym jego uzasadnieniem, że obligatoryjne zastępstwo procesowe Skarbu Państwa może być wykonywane wyłącznie przez Prokuratorię Generalną podziela skład Sądu Najwyższego orzekający w niniejszej sprawie.

Za powyższym poglądem przemawia także art. 15 ust. 1 ustawy o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa stanowiący, że czynności zastępstwa procesowego przed sądami wykonują wyłącznie radcowie Prokuraturii Generalnej. Jedyne wyjątki dotyczą Prezesa i wiceprezesów (art. 15 ust. 2 u.p.g.s.p.), a także pełnomocników ustanowionych przez Prokuratorię Generalną na podstawie art. 17 ustawy o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa. Przepis art. 15 ust. 1 ustawy o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa w powiązaniu z art. 8 ust. 1 bądź 4 ust. 1 pkt. 1 tej ustawy wyłącza bowiem w sposób jednoznaczny możliwość wykonywania zastępstwa procesowego przez organ *stationis fisci* - w tym przez ustanowionego przez ten organ pełnomocnika - w sprawach, w których zastępstwo procesowe Skarbu Państwa wykonywane przez Prokuratorię Generalną ma charakter obligatoryjny.

Pojęcie braku należytego umocowania, którym posługuje się art. 379 pkt 2 *in fine* k.p.c., obejmuje kilka różnych sytuacji. Nie ulega wątpliwości, że tym zakresem objęte są także sytuacje, w których pełnomocnictwo procesowe udzielane jest przez organ państwowej jednostki organizacyjnej działający w postępowaniu za Skarb Państwa z naruszeniem art. 67 § 2 zdania drugiego k.p.c. Osoba, która dokonuje w takiej sytuacji czynności procesowe za Skarb Państwa powołując się na udzielenie jej pełnomocnictwa przez *statio fisci*, działa bez „należytego umocowania”.

Ustawa o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa przewiduje w art. 8 ust. 1 obligatoryjne zastępstwo procesowe przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa. Zgodnie z art. 8 ust. 1 pkt 1 tej ustawy Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa wykonuje zastępstwo procesowe Skarbu Państwa w sprawach, które należą w pierwszej instancji do właściwości sądów okręgowych. Ze względu na wartość przedmiotu sporu rozpoznawana sprawa należała do właściwości sądu okręgowego (art. 17 pkt 4 k.p.c.). Pozwany zatem powinien być zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa zarówno w postępowaniu w pierwszej, jak i w drugiej instancji. Działający w tych instancjach pełnomocnik na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez organ *stationis fisci* nie mógł być zatem pełnomocnikiem w tym postępowaniu. Z tego względu postępowanie to było dotknięte nieważnością na podstawie art. 379 pkt 2 k.p.c. (por. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2008 r., III CZP 154/07, OSNC 2008, Nr 12, poz. 133).

Z tych przyczyn orzeczono, jak w wyroku.